

UPPSALA UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR NORDISKA SPRÅK

Svenska som andraspråk B: Fonetik och uttal 5p
Prov 2006-01-14   Tid:
Lärare Bosse Thorén

Namn: ..... Personnr: .....

Frågorna ska besvaras på själva skrivningen på utrymme som tilldelats varje fråga.
Komprimera därför svaren och använd inte lösa papper. Skrivningen innehåller 15 frågor och
totalt 70 poäng.

Lycka till!

1. (4 p) I vilket av följande ord kan man i central rikssvenska höra 6 språkljud?

- a) stjärnsmäll   b) kartan   c) skjortorna   d) flaxat*

Förklara för varje ord hur skriftbild och uttal överensstämmer respektive inte överensstämmer

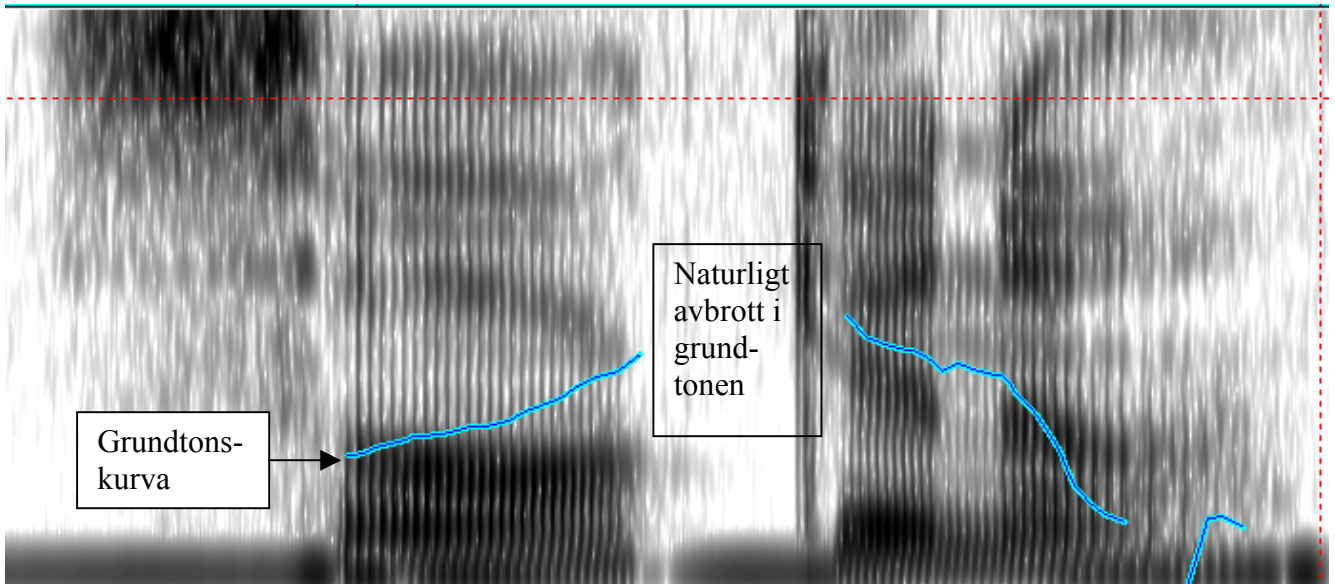
2. (3 p) Vi antar att svenska har 27 distinktiva språkljud (fonem). Skriv in dem, helst med IPA-tecken i rutorna nedan, uppdelade på tonande och tonlösa ljud.

Tonande ljud	Tonlösa ljud

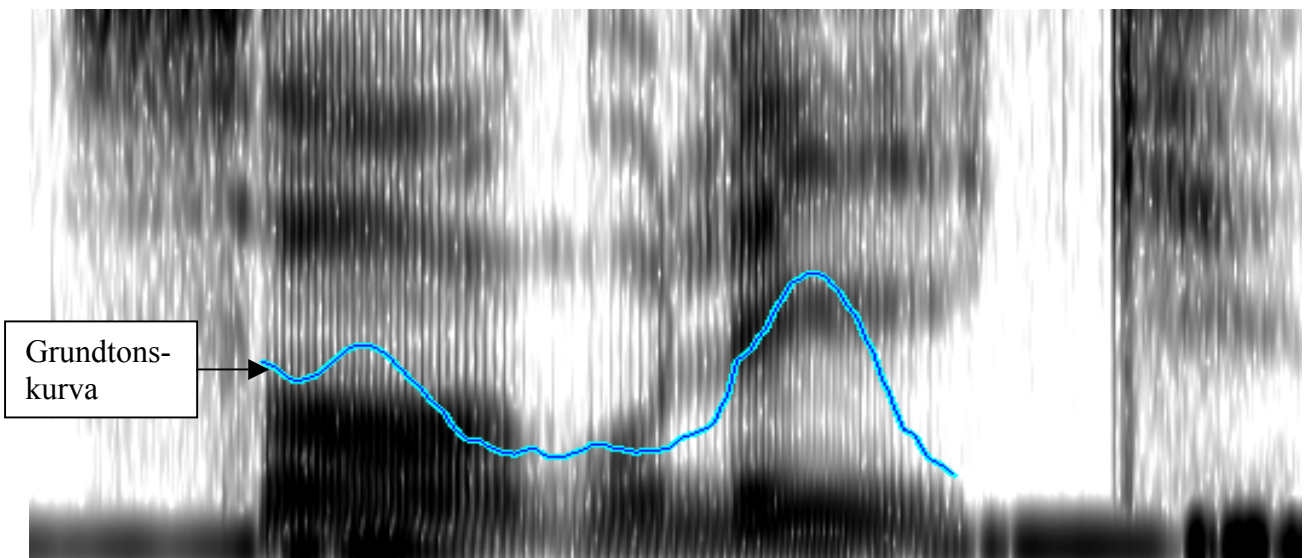
3. (10 p) Komplettera tabellen genom att fylla i så många rutor som möjligt, som motsvarar svenska konsonantljud, artikulationsställen och artikulationssätt, där det fattas – både fonem och välkända allofoner. För att få full poäng ska du ha fyllt i alla rutor utom de gråmarkerade. Använd hakparentes runt alla IPA-tecken.

Artikulationssätt▶				Frikativor friktionsljud				Lateraler sidan av tungan			
Artikulations- ställe ▼	Stäm- bands- -ton ▼	stav- ning	IPA	stav- ning	IPA	stav- ning	IPA	stav- ning	IPA	stav- ning	IPA
	+ton	b								m	
	-ton	p									
Labiodental läpp+tänder	+ton			v						n m	
	-ton			f							
	+ton	d						l		n	
	-ton	t		s							
Supradental, retroflex Tungspets bakom tandvall (inklusive alveolar)	+ton	rd		r		r		rl		rn	
	-ton	rt		rs sj...							
	+ton			j g dj hj lj						n	[ɲ]
	-ton			tj k kj ch							
	+ton	g								ng n	
	-ton	k		sj sk ch skj stj...							
Uvular Bakre tungrygg mot tungspenen	+ton			r	[ʁ]	r					
	-ton			r	[χ]						
Laryngal Stämbanden, struphuvudet	+ton										
	-ton			h							

4. (4 p) Här ser du två spektrogram med inritad grundtonskurva. Det ena föreställer ordet "sakerna" och det andra föreställer ordet "sagolik". Bestäm vilket spektrogram som hör till vilket ord. Det bör vara lätt att bedöma enbart utifrån grundtonskurvan, eftersom de stämmer bra med Kjellins modell. Du kan naturligtvis ta hjälp av spektrogrammet om du vill.

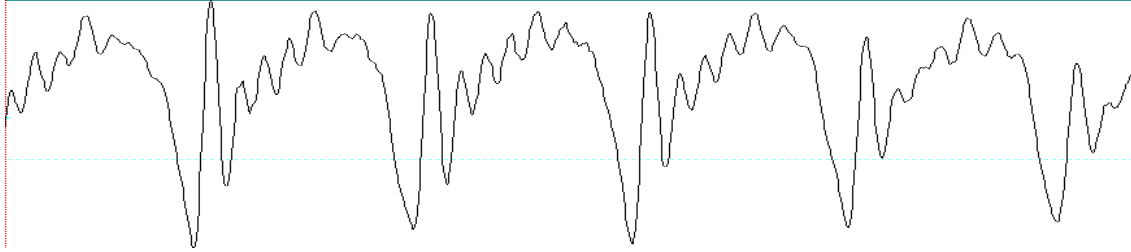

Ordet ovan är .....

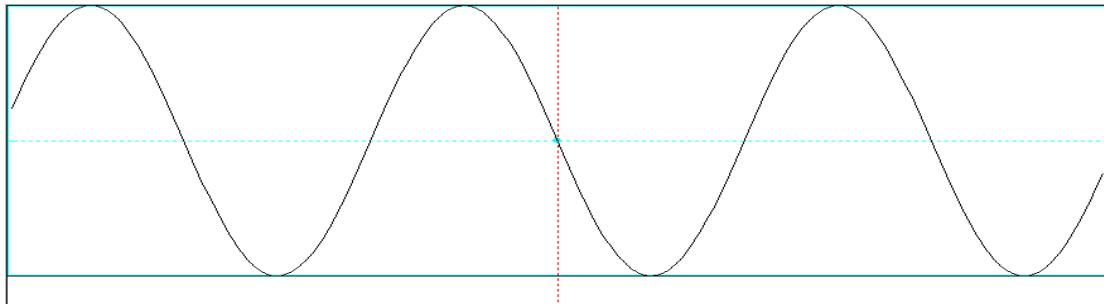

Ordet ovan är .....

5 (4 p) Här nedan ser du två oscillogram (avbildning av ljudvågor). Det ena är en "ren" s.k. sinuston (ungefär som från en stämgaflfel), och det andra är Bosse som säger ett långt [ɑ:]. Bestäm vilken bild som hör till vilket ljud

Ljudet ovan är .....

Ljudet ovan är .....

6. (4 p) Förklara varför den ena av ljudvågorna i fråga 5 är "taggig".

7. (4 p) En andraspråkstalare uttalar ordet *nyss* som [nɪs]. Transkribera (skriv med IPA-tecken) hur ordet borde uttalas på standardsvenska, och nämn två egenskaper i svenska som den aktuella andraspråkstalaren troligen inte har i sitt förstaspråk.

8. (4 p) Begrunda nedanstående mening och tala om vilka vanliga assimilationer som förekommer om den uttalas ledigt på standardsvenska. Markera var de förekommer och förklara hur de fungerar.

De har sagt att de ger tusen kronor till den som kommer först.

9. (3 p). Förklara varför den initiala konsonantkombinationen *kl-* är mycket vanligare förekommande bland världens språk än kombinationen *lk-*.

10. (3 p) Ä-ljudet /ɛ/ i *läsa* ska normalt vara långt, men om man säger ”*läsa engelska*” kan det bli kort. Förklara varför.

11. (5 p) Av följande 6 ord har hälften accent 2 (tonaccent). Markera betoning och längd på alla orden. Markera vilka som har accent 2 och förklara varför de ska ha det (enligt Kjellin)

a) *glaset*

b) *glasögon*

c) *ögat*

d) *vinglaset*

e) *vinet*

f) *berusad*

12. (4) I Boyds artikel bedömdes språkfärdigheter hos några utlandsfödda lärare som jobbar i svenska skolor. Bedömarna fick även säga vad de trodde om lärarnas yrkesskicklighet. Poängen i Boyds undersökning har med ovanstående att göra. Nämn någon eller några slutsatser som Boyd drog av resultatet.

13. (4 p) Bannert skriver i sin artikel att prosodin ska hjälpa lyssnaren att strukturera ljudflödet. Nämn några enheter som ljudflödet kan struktureras i. Det ska vara enheter större än enskilda ljud. Kommentera även vad som kan hända om prosodin inte är bra.

14. (10) Gör en så fullständig prosodisk markering som möjligt på nedanstående mening. Det blir troligen lättast om du börjar med betoning (streck ovanför texten) och längd (stryk under rätt bokstav), och sedan sätter ut gränser och tonkurvor. Motivera hur du valt mellan accent 1 (akut) och accent 2 (grav/tonaccent).

*Det skulle vara roligt om jul och midsommar kom samtidigt
som i Australien.*

15. (4 p) En person som ska lära sig svenska, har ett modersmål med bunden betoning och utan betydelseskiljande längd (kvantitet). Varför skulle han/hon kunna få svårt att skilja på *racket* och *raket*? Vilka svårigheter skulle det kunna ställa till för en svensk lyssnare, och varför?

UPPSALA UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR NORDISKA SPRÅK

Svenska som andraspråk B: Fonetik och uttal 5p
Prov 2006-02-25   Tid:
Lärare Bosse Thorén

Namn: ..... Personnr: .....

Frågorna ska besvaras på själva skrivningen på utrymme som tilldelats varje fråga.
Komprimera därför svaren och använd inte lösa papper. Skrivningen innehåller 14 frågor och
totalt 70 poäng.

Lycka till!

1. (4 p) I vilka av följande ord kan man i central rikssvenska höra 5 språkljud?

a) sax   b) bordet   c) läxa   d) skjorta

Förklara för varje ord hur skriftbild och uttal överensstämmer respektive inte överensstämmer

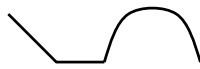
2. (3 p) Vi antar att svenska har 27 distinktiva språkljud (fonem). Skriv in dem med IPA-tecken
i respektive ruta nedan.

Vokalljud	Tonande konsonantljud	Tonlösa konsonantljud

3. (10 p) Komplettera tabellen genom att fylla i så många rutor som möjligt, som motsvarar svenska konsonantljud, artikulationsställen och artikulationssätt, där det fattas – både fonem och välkända allofoner. Obs, **även rubrikrutor** För att få full poäng ska du ha fyllt i alla tomma rutor utom de gråmarkerade. Använd hakparentes runt alla IPA-tecken.

Artikulationssätt▶		Klusiler explosionsljud				Tremulanter				Nasaler	
Artikulations- ställe ▼	Stäm- bands- -ton ▼	stav- ning	IPA	stav- ning	IPA	stav- ning	IPA	stav- ning	IPA	stav- ning	IPA
Bilabial Läpparna mot varandra	+ton	b								m	
	-ton	p									
	+ton			v						n m	
	-ton			f							
Dental Tungspetsen mot övertändernas baksida. S räknas hit trots lite annan artikulation.	+ton	d						l		n	
	-ton	t		s							
	+ton	rd		r		r		rl		rn	
	-ton	rt		rs sj...							
Palatal Tungryggen mot främre/hårda gommen	+ton			j g dj hj lj						n	[ɲ]
	-ton			tj k kj ch							
	+ton	g								ng n	
	-ton	k		sj sk ch skj stj...							
Uvular Bakre tungrygg mot tungspenen	+ton			r	[ʁ]	r					
	-ton			r	[χ]						
	+ton										
	-ton			h							

4. (4 p) Här ser du tre stiliserade grundtonskurvor och 9 ord. Skriv in rätt ord under respektive kurva. Det är inte säkert att det blir lika många ord per kurva.

--	--	--

trädet

klasskamrater

bilen

lådan

handen

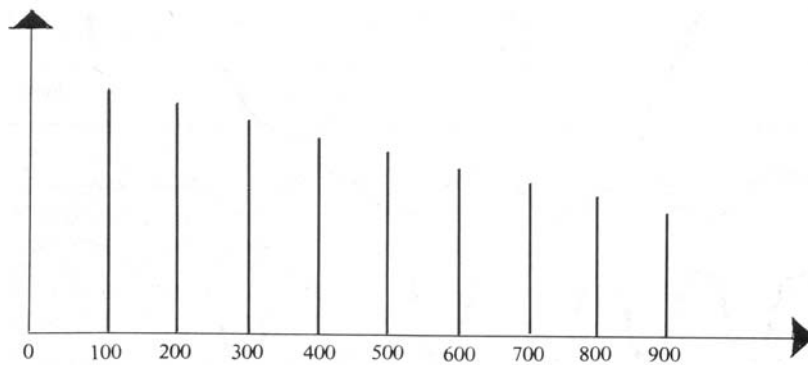
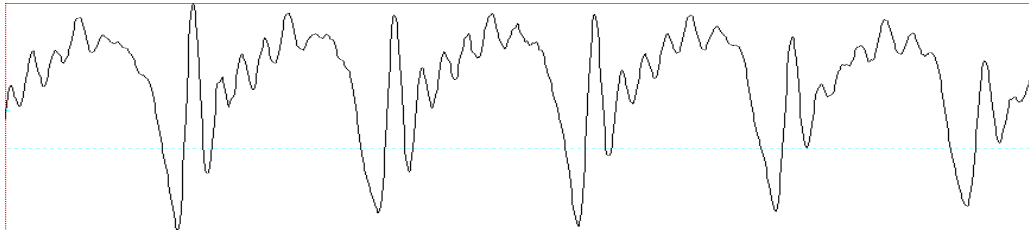
solglasögon

städar

läser

obetald

5 (8 p) Här nedan ser du två schematiska avbildningar av mänsklig röst. Sätt ut lämpliga sorter på de vågräta och lodräta axlarna. Obs, det blir förstås inte riktigt samma på båda. Berätta vad man kan läsa ut av diagrammen, t.ex. vad taggigheten i den övre bilden betyder och vad de lodräta pinnarna i den undre bilden betyder, och varför de inte är lika långa. Svara uttömmande men koncist.

6. (4 p) En andraspråkstalare uttalar ordet *nöt* som [nɛt]. Transkribera (skriv med IPA-tecken) hur ordet borde uttalas på standardsvenska, och nämn två egenskaper i svenska som den aktuella andraspråkstalaren troligen inte har i sitt förstaspråk.

7. (4 p) Begrunda nedanstående mening och tala om vilka vanliga assimilationer som förekommer om den uttalas ledigt på standardsvenska. Markera var de förekommer och förklara hur de fungerar.

Förra tisdagen var det alla hjärtans dag.

8. (3 p). Ta en titt på ordet *klandra* och bedöm hur konsonantkombinationerna *kl-* och *-ndr-* stämmer överens med hur sonoranta och icke-sonoranta ljud brukar fördela sig runt stavelsekärnor.

9. (3 p) Ordet *potatis* innehåller tre vokaler och inga dubbla konsonanter i skrift. Ange vilket eller vilka ljud som är långa i ordet och förklara för vart och ett av de 7 språkljuden varför det är långt eller kort.

10. (5 p) Av följande 6 ord har några accent 2 (tonaccent enligt Kjellin). **Markera betoning och längd på alla orden.** Markera vilka som har accent 2 och förklara varför de ska ha det (enligt Kjellin)

g) *påsar*

h) *bilen*

i) *städar*

j) *körkortet*

k) *förman*

l) *förmana*

11. (4p) I Boyds artikel bedömdes språkfärdigheter och yrkesskicklighethos några utlandsfödda lärare som jobbar i svenska skolor.

a) Vilken del av lärarnas språkfärdighet (grammatik/uttal) verkade ha störst inflytande på de svenska vuxna bedömarnas uppfattning om yrkesskicklighet?

b) Vilken var den stora skillnaden mellan svenskfödda och utlandsfödda elevers åsikter om lärare med utländsk brytning

12. (4 p) Bannert ställer i sin artikel upp ett antal frågor man kan ställa om ett ords prosodi. Ange åtminstone 4 frågor man kan ställa om ett ords prosodi, för att kunna ge det en bra prosodisk uttalsbeskrivning. Du kan prova dina frågor på orden *sjötunga* och *parabol*.

13. (10) Gör en så fullständig prosodisk markering som möjligt på nedanstående mening. Det blir troligen lättast om du börjar med betoning (streck ovanför texten) och längd (stryk under rätt bokstav), och sedan sätter ut gränser och tonkurvor. Motivera hur du valt mellan accent 1 (akut) och accent 2 (grav/tonaccent) hos de betonade orden.

Kan du tänka dig att Italiens premiärminister ska försöka bli omvald i år?

14. (4 p) En person som lär sig svenska, försöker i ett sammanhang säga *kallas*, men nästan alla svenskar tycker att han säger *kalas*. Förklara vad han gör för fel (detaljerat) och säg vad du tror om prosodin (detaljerat) i personens förstaspråk.